

”Jag vill fånga lusten och energin”

Det är aldrig för sent att skaffa sig en lycklig barndom. Något åt det hållet tänkte den danske regissören Aage Reis inför sin andra långfilm *Tjejsnack & killsnack* efter debuten *Anton*.

AV MATS WEMAN

”När jag gick i folkskolan och vi skulle se film så gick vi alltid ner i en mörk källare och såg en problemfilm. Det handlade om mobbing, om barn som stal eller slog varandra med cykelkedjor. Och det var alltid samhällets fel. Det var socialrealistiskt träkigt. Det var riktiga 70-talsfilmer”, skrattar Aage Reis, när vi träffas på årets BUFF i Malmö.

Så Aage Reis, som är född 1969, hade ett starkt behov av att göra en film för ungdomar som han själv skulle velat se på den tiden.

– Jag ville fånga energin, kraften och livslusten som man har i den åldern. Den är ju fantastisk! Finns det någon tid i livet då man har mer energi än i 13-årsåldern?

Resultatet blev *Tjejsnack och killsnack* (*Tøser og drengerøve*), en halvdokumentär berättelse om en klass i brytpunkten mellan att vara barn och vuxen. En film som huvudsakligen utspelar sig på en av alla emotsedd klassfest. En film där, understryker Aage, allt som kunde hända – skulle hända.

Idén och motivationen var alltså klar. Men Aage Reis tänkte aldrig i termer av dokumentärfilm eller spelfilm.

– Det spelar inte så stor roll för mig om det kallas dokumentärfiktion, eller något annat. Det viktigaste är att publiken får en upplevelse. Men eftersom jag ville göra en kollektivfilm och eftersom vi bara hade en miljon kronor så var det uteslutet att göra casting.

Aage Reis drog då nytta av det casting-arbete han gjort till *Anton*. Där visade det sig, sedan man testat runt 1500 ungdomar för de två pojkarna och flickan i huvudrollerna, att alla tre kom från samma klass. I Århus, Aage Reis hemstad. Han sökte därför upp den klassen och pratade med eleverna i några månader om deras fester, deras drömmar – om livet. Och kom fram till att det här nog skulle bli bra. Återstod då att kontakta föräldrarna.

– Jag skrev ett brev till dem och de sa: "No way"! Och jag visste ju att jag måste ha med alla. Om en sa nej, så kunde jag inte göra filmen.

Föräldrarna var rädda att Aage Reis skulle "förstöra" deras barn. Aage Reis gjorde då ett treatment, en sorts beskrivning av scenerna, som han några månader senare visade upp för föräldrarna. Men reaktionen var den samma.

– No way! De sa att det inte var deras barn i manuset. "Så gör inte våra barn! Det måste vara i din fantasi". De tyckte det var för avancerat, att det var för sexuell. Så Aage drog ett varv till med sitt manus. Och under tiden åkte klassen på "praestetur", som regissören uttrycker det. På konfirmationsläger. I två dagar. Och på den "praesteturen" hände allt.

– På de dagarna hade de kört förbi mitt manus i utveckling. Nu var barnen i högsta grad med – de var mycket entusiastiska till att börja filma!

Det blev då ett tredje möte med föräldrarna, med finputsat manus, där även barnen var med. Några föräldrar var skeptiska och när man diskuterade vissa scener skyddade sig barnen med repliken "det var inte jag, men det har hänt".

– Men till slut fick jag med föräldrarna. Och då sa jag: "Från och med nu kan ni inte säga något förrän filmen är klar. Från och med nu är makten helt och hållet min"! För jag gillar inte demokrati i en filmprocess. Det måste vara en konstnär, det måste vara ett subjekt.

Inför inspelningen fick ungdomarna i klassen skriva på en lapp vem de ville spela. Och det visade sig att de allra flesta ville göra det som de inte gjort i verkligheten.

– Det var viktigt för dem att de efteråt kunde känna att det inte var de själva, utan att det var jag, regissören, som hade sagt att de skulle göra det. Vi pratade mycket om det och det blev vårt avtal. *Tjejsnack och killsnack* tog två veckor att spela in. När filmen var klar och visades för föräldrarna, så var det andra tongångar än i början.

– De var nästan generade över att de inte litat på mig. De ångrade att de varit så skeptiska och tyckte allt var jättebra. Vilket kan tyckas lite märkligt. För i den färdiga filmen förekommer mycket sex. Inte explicit, naturligtvis, men det är nakenbad, det är långa samtal

till porrlinjer och det är porrtidningar. För att inte tala om allt hängel på klassfesten.

– Men föräldrarna älskar ju sina barn och de såg att det var en otrolig upplevelse för dem. Och för barnen gav det en otrolig självstatus. De var stolta över vad de gjort.

Aage Reis har rest runt på en del festivaler med *Tjejsnack och killsnack*. Och på sina håll har man reagerat på att det är en klass helt utan invandrare. En del har till och med gått så långt att de kallat *Tjejsnack och killsnack* för en "etniskt ren film".

– Barnen går på en privatskola. Så de är väl att betrakta som övre medelklass, eftersom det kostar pengar att gå där. Och det fanns inga invandrare i den klassen. Så var det bara. Att då putta in en invandrare för sakens skull hade känts konstigt. Det hade varit att gå emot premissen. Dessutom jag hade god erfarenhet av den skolan. Det är en musikalisk skola, så eleverna är bra på att leka. Och det viktigaste av allt när man jobbar med barn som skådespelare, är att de måste kunna leka. *Tjejsnack och killsnack* innehåller flera starka, laddade scener. I samband med nakenbadet upptäcker en av flickorna att hon fått mens, det blir en blodfläck på hennes trosor. Hon skäms då för detta och skyller på att hon slagit sig på en sten. I en annan scen bryter en flicka samman inne på toaletten på skolan. Det vilar följaktligen ett stort ansvar på regissören när han utsätter unga amatörer för så starka känslor.

– Under den långa tiden av research byggde jag upp en tillit och ett förtroende. Och det var inte svårt att få Maria att gråta på toaletten. Jag berättade för henne att jag nu skulle göra henne ledsen och att hon skulle gråta, men att det bara gick om hon själv vågade. Så jag nästan hypnotiserade henne, när jag berättade en sorglig historia som handlade om henne och hennes föräldrar. Och just när hon blev ledsen tog jag in de andra tjejerna på toaletten och satte igång kameran. Men innan dess hade jag gjort det klart för Maria att hon efter scenen skulle få gå in i ett annat rum, till en väninna, där hon skulle få "bli glad" igen. Det gick jättebra. Och så fungerar ju det bästa spelet hos skådespelare också. När det är äkta, när de inte "är skådespelare". Ett år med en klass med 13-åringar har naturligtvis gett Aage Reis stor kunskap om livet som tonåring idag, jämfört med när han själv var i den åldern. Om vad som är viktigt i livet. Om rädslor.

– De stora frågorna är väl de samma då som nu. Kärlek och sex. Skillnaden är nog att de är mer fria med varandra idag. Och de har mobiltelefon. Hade någon sagt till mig för tio år sedan att alla barn på högstadiet ska ha mobiltelefon, då hade jag bara skrattat. Men de är nog också bättre på att ta hand om varandra, murarna är inte lika höga som när jag gick i skolan. Det jag tror skrämmer dem mest är ensamheten, att inte ha några vänner. Det är nog det värsta som kan hända. Det är mycket svårare att vara outsider idag. ★

Killsnack och tjejsnack distribueras av Svenska Filminstitutet. Se även filmhandledning i detta nummer.